

Amerikas största allierade och *USS Liberty*

Den 8 juni 1967, mitt under Sexdagarskriget, attackerade israeliska flygplan och örlogsfartyg det amerikanska marinens underrättelseskepp *USS Liberty*, vilket dödade 34 amerikaner och skadade ytterligare 171. Händelsen är en av de mörkaste och mest kontroversiella kapitlen i USA:s militära historia – inte bara på grund av själva attacken, utan också på grund av den efterföljande mörkläggningen. När man betraktar Israels bredare historia av oprovocerade aggressioner, förrådiska taktiker och respektlöshet för internationell rätt, framstår *Liberty*-affären som ett smärtsamt exempel på hur den amerikanska regeringen har underordnat sina egna soldaters liv till dess "särskilda förhållande" med Amerikas så kallade största allierade.

Ett mönster av aggression och förräderi

Israels handlingar 1967 kan inte förstås isolerat. Själva Sexdagarskriget började med en oprovocerad, förebyggande israelisk flygräd mot Egypten – ett uppenbart brott mot FN-stadgan. Internationell rätt erkänner endast defensiva åtgärder efter en väpnad attack; det finns ingen rättslig doktrin om "förebyggande självförsvar". Israel har dock upprepade gånger dolt sina ensidiga krig och attacker under denna påhittade motivering, från invasionen av Sinai 1956 till attacken mot Iraks Osirak-reaktor 1981 och vidare.

Lika oroande är Israels historia av bedrägeri i krigföring. Bombningen av King David Hotel 1946 utfördes av sionistiska militanter utklädda till araber. "Lavon-affären" 1954 involverade israeliska agenter som placerade bomber vid västerländska mål i Egypten för att skylla på lokala grupper. Och så sent som 2024 förklädde sig israeliska styrkor till läkare, sjuksköterskor och patienter för att döda tre palestinier inne på ett sjukhus – en handling som uppfyller definitionen av förräderi enligt Genèvekonventionerna. Mot denna bakgrund framstår händelserna den 8 juni 1967 mindre som en tragisk olycka och mer som en del av ett etablerat tillvägagångssätt.

Attacken mot *USS Liberty*

Liberty var ett tydligt markerat fartyg från den amerikanska marinen, fullt av antenner, med skrovnummer och namn målade i stora bokstäver och med en amerikansk flagga så stor att den inte kunde missas. Överlevande vittnade om att israeliska spaningsflygplan flög över fartyget flera gånger den morgonen, tillräckligt nära för att piloter vinkade till sjömännen på däck. Timmar senare attackerade omarkerade israeliska stridsflygplan med raketer, napalm och kanoneld.

Attacken fortskred i faser. Först slog flygräder ut kommunikationerna, åtföljda av avsiktlig radiostörning för att förhindra nödsignaler från att nå den amerikanska sjätte flottan. Därefter kom torpedbåtar, varav en avfyra en torped som rev upp ett enormt hål i skrovet

och dödade 25 män omedelbart. Överlevande rapporterade att israeliska kanonbåtar beskött livbåtar – ett tydligt krigsbrott enligt lagarna om väpnade konflikter. Slutligen svävade beväpnade helikoptrar över det förstörda fartyget innan attacken avbröts. Vid varje skede hade angriparna möjlighet att identifiera *Liberty* som amerikanskt. Vid inget skede stoppade de.

Israel hävdade senare att de misstog *Liberty* för det egyptiska hästtransportfartyget *El Quseir*. Denna förklaring faller under granskning. De två fartygen hade ingen likhet i storlek, silhuett eller utrustning. Dessutom, även om Israel verkligen trodde att de attackerade *El Quseir*, skulle de ha varit skyldiga till ett annat krigsbrott – den avsiktliga attacken mot ett obehärdat civilt fartyg som transporterade boskap.

Motiv och teorier

Varför attackera ett amerikanskt fartyg? Flera möjligheter sammanfaller. Genom att sänka *Liberty* skulle Israel ha tystat ett fartyg som hade i uppdrag att samla signalunderrättelser – information som kunde ha avslöjat israeliska operationer utöver vad Tel Aviv medgav till Washington. Genom att använda omarkerade flygplan och försöka sänka fartyget helt, kanske Israel hoppades skylla attacken på Egypten och därmed dra in USA i kriget på Israels sida. Och genom att störa fartygets radio klargjorde Israel att de inte ville att överlevande skulle sända vem den verkliga angriparen var. Den mest plausibla förklaringen är att Israel avsåg att *Liberty* skulle försvinna under vågorna, utan vittnen som kunde motsäga dess berättelse.

Mörkläggning och svek

Om attacken var chockerande var efterspelet skamligt. Överlevande beordrades att tåga under hot om krigsrätt. Den amerikanska marinens utredning varade bara en vecka, med vittnesmål strikt begränsade. President Lyndon Johnson och försvarsminister Robert McNamara återkallade amerikanska flygplan som skickats för att försvara *Liberty*, och prioriterade geopolitik framför sina egna mäns liv.

Höga tjänstemän erkände senare sanningen. Utrikesminister Dean Rusk förklarade att han aldrig accepterade Israels förklaring. Amiral Thomas Moorer, före detta ordförande för Joint Chiefs of Staff, kallade attacken avsiktlig och mörkläggningen "ett av de klassiska fallen genom tiderna av att den amerikanska regeringen döljer sanningen". Presidentens rådgivare Clark Clifford erkände öppet att Washington ansåg sin allians med Israel "viktigare än våra mäns liv". Till och med ceremonin för kapten William McGonagles Medal of Honor tonades medvetet ned, utan de vanliga hedersbetygelserna från Vita huset.

Slutsats: Amerikas största allierade?

Händelsen med USS *Liberty* avslöjar en brutal verklighet: 1967 dödade och lemlästade Israel hundratals amerikaner, och Washington skyddade Israel från konsekvenserna. Själva attacken bär alla kännetecken på avsiktlig störning, omarkerade

flygplan och beskjutning av livbåtar. Mörkläggningen bevisar att amerikanska ledare var villiga att offra rättvisa, ansvar och minnet av de döda för att bevara en allians.

I decennier har överlevande hållit minnesceremonier som till stor del ignoreras av deras egen regering, även medan retoriken om "Amerikas största allierade" lever kvar i Washington. Men vraket av *Liberty* och dess besättnings vittnesmål berättar en annan historia – en om svek, tystnad och en relation där amerikanska liv har ansetts vara förbrukbara.